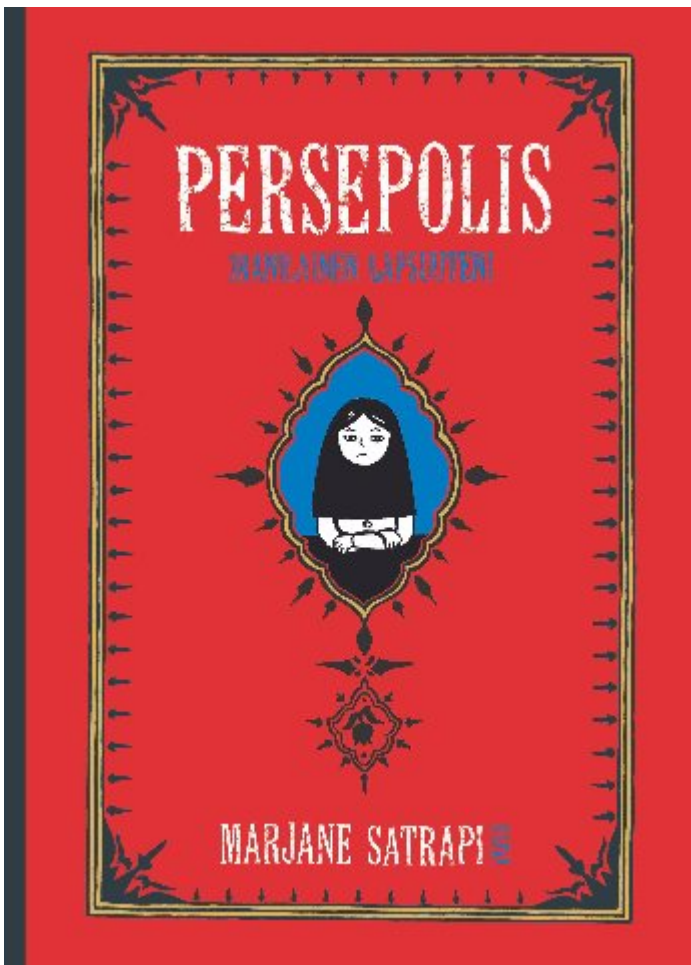

[Marjane Satrapi: Persepolis I & II](#)

25.06.2008 - 11:38

Luin **Marjane Satrapin** omaelämäkerralliset sarjakuvat *Persepolis I & II* tuossa jokin aika sitten, ja olin kieltämättä vaikuttunut lukemasti. Syksyllä kirjoitin tänne pitkän pätkän Art Spiegelmanin Mausista, joka tuli useaan otteeseen mieleen Persepolista lukiessani.

Persepolis – iranilainen lapsuuteni, ilmestyi Otavalta vuonna 2004, toinen osa Persepolis 2 – kotiinpaluu Likeltä vuonna 2007.

Persepolis I –kirjan takakansiteksti kertoo seuraavaa:

"Lapsena Marjane halusi profeetaksi. Ensimmäiseksi hän säätäisi, ettei isoäidin jalkoja saa enää särkeä. Mutta pienen tytön maailma muuttui islamilaisen vallankumouksen myötä. Naiset hunnutettiin, lapset alkoivat leikkiä kidutusta, uskonnollinen poliisi valvoi kaduilla Michael Jackson rintanapista saattoi joutua piiskattavaksi. Salainen elämä jatkui kodin seinien sisällä, jossa pelattiin monopolia ja kuunneltiin mustan pörssin kasetteja.

Marjane Satrapi (s. 1969) kuvaa omaelämäkerrallisessa sarjakuvaromaanissa iranilaisen arjen absurdiutta riipaisevasti pienen tytön silmin. Kotona Marjanen edistysmieliset vanhemmat kannustivat kapinaan, vaikka monet perheen ystäväistä ja sukulaisista joutuivat vankilaan tai murhattiin. 14-vuotiaana Marjane lähetettiin sisäoppilaitokseen Itävaltaan ja nykyään hän asuu Pariisissa. *Persepolis* on paitsi ensimmäinen iranilainen sarjakuvaromaani, myös kansainvälisesti ylistetty menestys."

Persepoliksen kohdalla totean saman asian, jonka taannoin totesin [Art Spiegelmanin Mausista](#): "Huolimatta siitä, että Persepolis ei välttämättä aukene lapselle tai nuorelle samalla tavalla kuin aikuiselle, esittelen kirjan tässä, koska mielestäni se on yksinkertaisesti *niitä kirjoja*, joka kaikkien pitäisi lukea."

Aukeamisella tarkoitan sitä, mistä aikanaan myös Mausin kohdalla puhuin: "Toki lapsi tai nuori voi lukea kaikenlaista, mutta tarkoitan lähinnä sitä, että on olemassa sellaisia sarjakuvia, joissa tekstin ja kuvan ns. yhteissanoma tai "tarkoitus" ei aukene nuorelle esim. puutteellisen kulttuurin tai historiantuntemuksen, ironian tajun tai jopa jonkin sosiaaliseen tapakulttuurin tuntemuksen vuoksi."

Pitää todeta, että Maus aukeni minulle aikanaan helpommin ja ennen kaikkea moniulotteisemmin kuin mitä Persepolis, sillä sivistyksessäni on aikamoinen aukko etenkin mitä Iranin kulttuuriin ja historiaan tulee. Mausin kohdalla tilanne oli siinä mielessä toinen, että tunnen Euroopan ja toisen ja maailman sodan historiaa jonkin verran, ja myöhemminä vuosina olen oppinut jonkun murusen tuntemaan myös kerronnan teoriaa – etenkin postmodernia teoriaa, kuten metafiktiota, mitä Mausissa on käytetty. Niinpä Maus on etenkin myöhemmillä lukukerroilla auennut aivan valtavan monipuoliseksi kertomukseksi, joka jaksaa kiehtoa lukukerrasta toiseen.

Persepoliksen kohdalla ei tapahtunut tällaista kerronnallista "ahaa-elämystä", koska en ymmärrä piirtämisestä ja erilaisista piirtämistekniikoista juuri mitään. Toki kuvat herättävät mietteitä, mutta teknisen toteutuksen arvioinnin laita on niin ja näin. Joten tarinarakenne ja tarina itsessään on luonnollisesti se asia johon kiinnitän ja kiinnitin tässäkin tapauksessa huomiota.

Persepolis kuuluu Mausin lailla niihin teoksiin, joiden kohdalla kohderyhmää jolle teos on suunnattu, on vaikea määritellä. Tai ainakaan itse en osannut sitä määritellä: mutu-tuntuma on, että Persepolis on suunnattu ihan kaikille, niin nuorille kuin vanhoillekin. Mausin lailla teoksia tekisi mieli myös suositella ihan kaikille – erittäin avartava ja paljon kysymyksiä herättävä lukukokemus.

Tässä välissä lausun ääneen Persepolista lukiessani mielessä liikkuneen ajatuksen: milloinkahan joku tekee Suomen historiasta vastaavan sarjakuvateoksen? Esim. Ruotsin ja Venäjän vallan ajasta, tai kansalaissodan ajasta, tai vaikkapa koko Suomen tunnetun historian ajasta? Se voisi olla mielenkiintoista luettavaa, jos se toteutettaisiin jollakin "ei perinteisellä tavalla", kuten Maus tai Persepolis ovat tehty. Ei perinteisellä tarkoitan lähinnä sellaista kerrontatekniikkaa, joka noudattaisi erilaista linjaa kuin "alusta loppuun kerrottu tarina, ja etenkin opettavaisen moraalisisella äänensävyllä alusta loppuun kerrottu tarina".

Eritoten Maus on kiinnostava juuri metafiktiivisen kerrontatekniikan vuoksi. Sekä Mausista että Persepoliksesta kerronnan omakohtaisuus – henkilökohtaisuus – tekee erittäin kiinnostavan, sekä se, että molemmat teokset ovat erittäin vivahteikkaita. Molemmat tekijät pystyvät erinomaisen hienolla tavalla tuomaan kerronnassa esille sen, kuinka elävän elämän asiat ovat täynnä vivahteita, vaikka näitä vivahteita kuinka yritettäisiin tukahduttaa ideologian tai järjestelmän kautta/avulla.

Muutamia mietteitä Persepoliksesta.

Nimi nauratti aluksi, mutta siihen tottui nopeasti.

Mustavalkoinen sarjakuva tuntui parin ensimmäisen sivun aikana oudolta, mutta sen jälkeen en enää edes tajunnut sitä. Kiinnostavaa oli se (vaikka en tosiaan sarjakuvan tekemisen tekniikasta mitään ymmärräkään) kuinka teoksessa ikään kuin leikitään mustan ja valkoisen vastakkainasettelulla ja/tai yhteistyöllä. Hämmästyttävää kuinka paljon vivahteita syntyy pelkästään näiden kahden värin käytöstä.

Iranilaisen kulttuurin pitkä historia ja tämän kulttuurin rikkaus hämmästytti. Kuten sanottu, tietämykseni Iranista on aikalailta pieni, muistan vain lähinnä Iranin ja Irakin välisen sodan, jota käytiin 1980-luvulla, ja televisiossa usein näkyneen ajatollah Khomeinin kuvan.

Kulttuurin rikkaus hämmästytti, ja vastakohtana valtaan nousseet fundamentalistien mentaliteetti herätti lähinnä kauhua ja pahoinvointia. En voi sille mitään, että naisena joka on tottunut elämään itsenäistä ja välillä aika railakastakin elämää, minua kauhistuttaa ajatus siitä, kuinka ahdistavaa ja nurkkaan ajettua elämää etenkin iranilaiset naiset, mutta myös koko Iranin kansa on joutunut fundamentalistien valtaan nousun jälkeen elämään. Etenkin verrattuna siihen, millainen tilanne maassa joskus 1900-luvun alkupuolella vallitsi. Sodassa kuolleiden, valtion murhaamien ja fyysisesti sekä henkisesti vammauttamien ihmisten määrää ei varmaan koska saada edes tietää.

Tarinassa esitetyistä kamalista asioista huolimatta tarina on rakennettu erittäin onnistuneesti sellaisella tavalla, joka ei muserra lukijaa kaiken tapahtuneen alle, vaan antaa toivoa paremmasta huomisesta. Eniten tähän vaikuttaa Marjanen henkilöahamo sekä hänen perheensä, joka kannustaa tyttöä lähes kaikessa mitä hän tekee.

Kulttuurierojen vaikeudet tulevat tarinassa hyvin konkreettisella tavalla esille: siirtolaisena olemisen vaikeudet, koti-ikävä, kulttuuritottumusten voima (= mm. se mihin olet omassa kulttuurissasi tottunut, ja ne erilaiset asiat joihin törmäät uuteen kulttuuriin tutustuessasi jne.)

Huumori: se on tämän tarinan voima. Marjane Satrapi on osannut rakentaa sarjakuvan, joka pursuaa huumoria ja ironiaa, tarinan sydämessä kulkevan punaisen langan vakavuudesta huolimatta. Huumori on läsnä joka asiassa ja tilanteessa, jos ei muuta niin erittäin pieninä ironisina muruina.

Suosittelen lämpimästi kaikille!